

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

Den muslimskt feministiska utmaningen

En analys av kvinnors framställning i koranen ur ett muslimskt feministiskt perspektiv

KURS: *Religionsvetenskap 61-90 hp*

PROGRAM: *Ämneslärarprogrammet*

FÖRFATTARE: *Shadan Ali*

Handledare: *Rickard Lagervall*

Examinator: *Jennie Ahlgren*

TERMIN: *HT18*

Abstract

Author: Shadan Ali

Title: The Islamic Feminist Challenge - women's depiction in the Quran from an Islamic feminist perspective

Supervisor: Rickard Lagervall

Examiner: Jennie Ahglren

Term: Autumn 18

The purpose of this study is to examine and analyze the depiction of women in Quran from an Islamic feminist perspective. The questions that my study is based on are: How is the woman accounted in the Quran according to Islamic feminists? How do Muslim feminists argue and what do they base their reasoning on? My study is based on analyzes of the feminists' works and statements. The results were analyzed with the help of different theories including Miriam Cookes "multiple critique", Jan Hjärpes "The Islamic basket", Jonathan Potters "methodological relativism" and Luckman & Bergers "social construction of reality". The main result of this study is that it highlights how different Islamic feminists interpret the Quran in relation to the present and how their interpretations have created debates internationally. I also discuss the importance of new interpretations and the globalization for Muslim women.

Keywords: Islamic feminism, Muslim woman, Interpretations, Quran exegeses, Barlas, Wadud, Mernissi

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Syfte och frågeställning	6
3. Metod och material	6
3.1. Avgränsningar	9
4. Teoretiska utgångspunkter	9
5. Tidigare forskning	12
6. Bakgrund.....	14
6.1. Muslimsk feminism.....	14
6.2. Att vara muslim och feminist.....	16
7. Resultatredovisning	18
7.1. Koranen förespråkar jämlikhet mellan könen	18
7.2. Koranen som förespråkare för våld mot kvinnor	22
7.3. Översättningar och tolkningar kan påverka budskapet i koranen	26
8. Analys och Diskussion	29
8.1. Analys	30
8.2. Slutdiskussion	33
Källor	35

Förord

Att tillhöra en religion eller känna tillhörighet till en viss religion gör en inte direkt religiös. Själv är jag född och uppvuxen med Islam som religion men jag har inte varit religiös. Jag praktiserar islam till en viss del men inte till fullo. Att säga att man är muslim kan innebära för andra, att man är religiös. Det är viktigt att skilja mellan tro och religiositet. Alla kan tro på något men det betyder inte att man måste vara religiös eller praktiserande. På senare år har det blivit bättre då människor istället börjat ställa frågan ”är du en praktiserande muslim”? Wadud skriver, att man måste möta nya kriterier för att bestämma sin status som muslim.¹ Att vara muslim är att födas in i en särskild religiös gemenskap. De individer som tillskrivs muslimsk identitet deltar i en muslimsk kultur och gemenskap utan att nödvändigtvis acceptera alla dess normer och värderingar.² Många muslimer runtom i världen föds i familjer med föräldrar som inte är religiösa men dessa har inte fått möjligheten att välja sin tro.³

Att läsa koranen har inte varit något jag har gjort i syfte att tolka verserna någon gång under mitt liv men jag vet att många runtom som brukade läsa koranen, läste den på arabiska oavsett vilket språk de själva talade. Detta kan ge en tankeställare, varför läsa en helig skrift på ett annat språk än ens eget och speciellt för de som inte kan förstå det fullt ut. Om skriften är öppen för tolkningar kan det innebära att alla som läser skriften kan tolka den olika, och om det inte ges möjlighet till tolkningar så måste man kunna förstå arabiskan fullt ut för att förstå allt. Samtidigt, om koranen är öppen för tolkning leder det till att vi får olika tolkningar i samma fråga, vilket innebär att inget kan pekas som rätt eller fel och genom detta kan diskussioner och konflikter uppstå. När det gäller frågor som dessutom har legaliserats i ett land blir det ytterligare svårigheter i att börja strida med sina tolkningar.

---

¹Wadud2006:83

² Cook2000:94

³ Wadud2006:84

1. Inledning

Männen skall ha ansvar för och omsorg om kvinnorna med [den styrka och] de andra företräden som Gud har gett dem, och i egenskap av [kvinnornas] försörjare.

Rättfärdiga kvinnor förrättar ödmjukt sin andakt [inför Gud] och döljer [för andra] det som Gud har dolt. Om ni ser tecken på illvilja hos dem, förmana dem då och varna dem och [om detta inte hjälper] håll er borta från deras nattläger och [som sista utväg] tillrättavisa dem handgripligen. Om de sedan visar sig medgörliga, sök då inte sak med dem. Gud är upphöjd, stor [i försvaret av de svagare].⁴

I både koranen och hadither (berättelser om profetens liv) får man se hur kvinnan framställs inom islam. Om frihet ges för tolkning innebär detta att alla kan tolka på olika sätt och jag kan därför utläsa att kvinnan är framställd som det svagare könet, medan andra kan utläsa att båda könen är jämlika. I ovanstående citat från koranen kan vi utläsa att kvinnan kan framstå som underordnad mannen. Dagens muslimska kvinnor känner sig alltmer obekväma med att läsa koranen som de bedömer vara Guds ord som ger en begränsad eller fullständig tillåtelse för våld mot kvinnor. Även i den internationella debatten om tolkningar inom islam framkommer särskilt problemen som rör framställning av kvinnor och deras rättigheter. Bland annat sker det konflikter mellan de inhemska lagarna och kraven på kvinnors mänskliga rättigheter. I dessa konflikter ingår bland annat ojämlika rättigheter vad gäller äktenskap och skilsmässa, kvinnors lagligt bestämda mindre andel av arvet, segregering av män och kvinnor samt begränsning av politiskt deltagande för kvinnor.⁵

De som positionerar sig som muslimska feminister vägrar att acceptera gränserna som andra (maskulina könet) försöker dra runt dem. Dessa feminister hävdar att islam inte nödvändigtvis är mer traditionell eller autentisk än någon annan religion, inte är den heller mer våldsamt eller patriarkal än någon annan religion.⁶ Vidare kräver de sin rätt att vara starka kvinnor och feminister utan rädsla, inom religionen. Dessa

---

⁴ Bernström2006:Sura 4:34

⁵ Svensson2000:40

⁶ Ibid.94

kvinnor lyfter fram kvinnans roll och status inom olika religiösa samhällen samtidigt som de förklarar orsaker till situationer som råder för muslimska kvinnor. De kopplar ihop sina religiösa, politiska och individuella könsidentiteter för att hävda samtidiga och ibland motsägelsefulla allianser, även när de motstår globalisering, lokala nationalism, islamisering och det genomgripande patriarkala systemet.⁷

2. Syfte och frågeställning

Det övergripande syftet med denna uppsats är att undersöka kvinnans framställning i koranen utifrån ett muslimskt feministiskt perspektiv. Med hjälp av denna undersökning vill jag komma fram till hur några feminister tolkar koranens ord, hur de resonerar kring kvinnans framställning i dessa texter samt vad de baserar sina resonemang på. Medan många människor idag ser kvinnan som förtryckt i islam, har dessa feminister en annan syn.

Frågeställningar:

Hur framställs kvinnan i koranen enligt muslimska feminister och deras tolkningar av den?

Hur resonerar muslimska feminister och vad grundar de sina resonemang på?

3. Metod och material

Det jag tänker göra i denna uppsats är att analysera några muslimska feminister, deras uppfattningar och tolkningar av kvinnans framställning i koranen. Bland dessa är de muslimska feministerna Amina Wadud, Fatima Mernissi och Asma Barlas.

Asma Barlas är en pakistansk-amerikansk författare och akademiker vars specialiteter omfattar bland annat koranhermeneutik och studier om kvinnor. Barlas ser inte sig själv

---

⁷ Cook2000:94

som muslimsk feminist men är praktiserande muslim och nämner i sin bok *Believing women in Islam* (2002), att hon skriver boken med muslimska och icke-muslimska läsare i åtanke.⁸ Boken är en analys av kvinnans ställning i det muslimska samhället och hur kvinnans roller bestämts av patriarkala tolkningar. Barlas upplyser om kampen om jämlikhet i patriarkaliska samhällen och försöker finna Guds ord om kvinnan då hon hävdar att koranen förespråkar jämlikhet mellan män och kvinnor.⁹ Vidare drar Barlas slutsatsen att koranen inte definierar män och kvinnor som olika och med olika värde, utan att båda härstammar från en enda "nafs" (själv) som sedan integreras i varandra.¹⁰

I J. McAuliffes bok *The Cambridge Companion to the Qur'ān* (2006), skriver Barlas kapitlet "Women's readings of the Qur'an" där hon diskuterar kvinnors rätt att läsa och tolka den heliga skriften. När koranen uppenbarades för Muhammed frågade en av hans hustrur, Umm Salama, varför koranen inte riktat sig till kvinnor. Hon verkade inte vara nöjd med tanken att det maskulina könet föredrogs i arabiska språket. Trots att många tidigare hävdade att koranen inte riktar sig till kvinnor menar Barlas att den faktiskt gör det regelbundet och lämnar inte utrymme för tvivel kring jämlikhet mellan män och kvinnor.¹¹ Vidare hävdar Barlas att islam har gett utrymme för jämlikhet, att kvinnor och män är lika inför Gud, men senare generationer av muslimer har upphävt de rättigheterna och gett fler privilegier till mannen. Umm Salamans fråga tyder på att långt före moderniteten och feminismen har muslimska kvinnorna varit kritiska till språkets betydelse och hur språk kan forma identiteter i en religion.¹² I detta kapitel diskuterar Barlas hur kvinnor läser och tolkar koranen, specifikt kring jämlikhet mellan könen.

Amina Wadud är en islamologiprofessor i USA och hon ledde fredagsbön och predikan i New York 2005. I hennes bok *Qur'an and Women* (1999) undersöker hon kvinnans roll med hjälp av koranen, som tidigare vanligtvis analyserats av män. Waduds arbete har bidragit en del till den feministiska rörelsen inom islam och hennes perspektiv förändrar många av de missuppfattningar om könsroller inom islam som patriarkaliska tolkningar har skapat hos icke-muslimer. Wadud använder ett brett spektrum av exempel på missuppfattningar som härrör från koranen och hur dessa har lett till könsrollerna i den

---

⁸ Barlas2002: Xii

⁹ Ibid. 1-3

¹⁰ Ibid.132-134

¹¹ Barlas2002: 255

¹² Ibid.56

muslimska världen idag.¹³ Vidare fokuserar hon på hur kvinnor diskuteras och nämns i koranen genom att hon analyserar arabiska ord och terminologi kring kvinnor och diskuterar grammatisk struktur.¹⁴ Waduds bok bidrar till förståelse av könsrollerna inom islam. Genom hennes analys av hur människan skapades enligt koranen samt vilken roll en del kvinnofigurer hade i samhället konstaterar hon kvinnors rättigheter. Boken skapar en läsarvänlig förståelse för kvinnans röst och använder stark språklig och hermeneutisk analys av koranen.¹⁵ Även Wadud konstaterar att män och kvinnor skapades från en enda "nafs" (själv) och sålunda är de jämlika.¹⁶

I den diskuterande artikeln "Quran, Gender and interpretive possibilities" (2004) om kön och tolkningsmöjligheter utmanar Amina Wadud tidigare påståenden av manliga auktoriteter. Hon försöker demonstrera bristerna i de manliga tolkningarna som gjorts tidigare. Wadud hävdar att deras uttryckliga uteslutning av kvinnan visar hur de tolkat koranen till sin fördel och ändrat de textuella meningarna.¹⁷ Vidare skriver hon att genom att öka kvinnornas deltagande samt aktivt inkludera kvinnors erfarenheter av tolkningar tillkommer nya dimensioner och nya aspekter, som tidigare kanske har missats.¹⁸ I artikeln drar hon slutsatsen att det är uppenbart att kvinnor är viktiga aspekter av islamisk historia och framtid men att det är just fråga om perspektiv.¹⁹

Enligt marockanska sociologen Fatima Mernissi förespråkade islams grundare ett jämlikt samhälle. Mernissi skriver i sin bok *The veil and the male elite* (1991) att successiva muslimska imamer och manliga eliter har manipulerat och förvrängt koranen, genom historien, för att tillverka falska regler och traditioner i ett försök att behålla manliga privilegier.²⁰ Hennes analyser av hadither stödjer hennes tolkning av islams historiska rötter. Genom sina analyser försöker Mernissi förstå vad som ligger bakom beslöjandet av kvinnan. Hennes teori är att islam går igenom en identitetskris och då kvinnan är en symbolisk representation av samhället blir slöjan ett symboliskt skydd. Hon hävdar att

---

¹³ Wadud1999:12

¹⁴ Ibid.71

¹⁵ Ibid.1-14

¹⁶ Ibid.15-20

¹⁷ Wadud2004.317

¹⁸ Wadud1999:35

¹⁹ Ibid.36

²⁰ Mernissi1991:8-9

slöjan och uteslutandet av kvinnans rättigheter skyddar de patriarkala samhällena från förändringar som kommer från väst.²¹

3.1. Avgränsningar

Eftersom mitt ämne är ett stort område krävdes det en avgränsning redan från början. Jag hade tänkt mig att analysera hur kvinnan framställs i islam generellt men ganska tidigt insåg jag att det skulle bli för stort och tiden skulle inte räcka till. Därför fick jag begränsa till hur några enskilda muslimska feminister tolkar kvinnans framställning i koranen. Det fanns i början en hel del material för genomgång vilket tog det mesta delen av tiden men så småningom kunde jag välja ett par böcker som de muslimska feminister jag valt, hade skrivit. Därmed fick jag göra en avgränsning både i mitt syfte men också i materialet.

4. Teoretiska utgångspunkter

Miriam Cook diskuterar i sin artikel "Multiple Critique: Islamic Feminist Rhetorical Strategies" (2000) hur religioner teoretiskt överskrider geografiska gränser. Detta gäller särskilt för islam.²² Det som ger ett lyft i min analys här blir det som Miriam Cook ifrågasätter; hur kvinnor kan dra nytta av muslimska identiteter utan risk att bli nedtystade eftersom de är kvinnor? Hur kan de kritisera det globala systemet, sina egna politiska regimer och religiösa familjekontexter och det patriarkala? Alltså, riktas kritik mot båda lokala och globala motståndare. Kvinnor kan med hjälp av det som Cook kallar för "multipel kritik" kritisera patriarkala system och hävda jämlikhet. Enligt Cook har de muslimska feministerna utvecklat detta själva genom att de tidigare varit konsekvent markerade som offer men har börjat tala för sig själva nu och på så vis blivit tvungna att strida mot institutioner som tidigare begränsat dem.²³ Därefter har kvinnliga feminister lärt sig att bilda allianser som gör det möjligt för de att balansera sina religiösa identiteter

---

²¹ Ibid.99

²² Cook2000: 98

²³ Ibid.98

med klassisk och etnisk religiositet. Detta för att dem dels vill visa på oenigheter som råder men också för att möjliggöra diskussioner mellan de patriarkala systemen och den muslimska feminismen. Genom att göra detta kan dessa feminister starta diskussioner och debatter om frågor som tidigare ansågs vara otänkbara.²⁴ Enligt Cook är multipel kritik ett sätt att beskriva vad hon såg som de nya formerna för uttryck, debatt och aktivism bland arabiska muslimska feminister i Mellanöstern. Denna kritik beskriver även muslimska feministers kritiska retoriska strategier där de överskrider sin markering som offer och identifierar sig med islam och feminism. Enligt henne bygger dessa strategier på medvetenhet som gör det möjligt för dessa kvinnor att se sina möjligheter och kräva sina rättigheter.²⁵ Kvinnor som tidigare har varit offer för patriarkala system kan enligt denna teori utmana de system som förtrycker och utesluter dem.²⁶

Jan Hjärpe som är religionshistoriker och professor i islamologi har skrivit en artikel om det som han kallar för ”The Islamic basket”, en korgmetafor. Hjärpe hävdar att anledningen till att religionen behåller sin attraktion för många och anses vara värdefull, trovärdig och lojal är det faktum att religion faktiskt fungerar i individernas liv. Det ger mönster för tolkning för vad som händer i ens personliga liv.²⁷ Religioner fyller individen med tolkningar och begrepp som prövas mot andra individer. I vissa kontexter används begrepp och termer för att skapa sammanhållning och en slags identitet på makronivå eller gruppnivå. Hjärpe talar om en slags religiös korg i vilken man finner dessa fenomen, aktiviteter och trosföreställningar. Den här korgen är enligt Hjärpe fylld till bredden men inte allt som finns i den syns, utan innehållet plockas istället fram när det finns behov för det. Hjärpe beskriver också hur innehållet i korgen kan användas för att mobilisera krafter för politisk aktivitet genom att på det viset skapa avgränsningar, ett slags *vi och dem* tänkande för att framhäva olikheter.²⁸ Särskilt viktigt för denna uppsats är att han till detta innehåll i korgen också räknar en religiös terminologi. En uppsättning av ord relaterade till islamisk teologi och historieskrivning, ord som har särskilda konnotationer, alltså ord som väcker associationer med både positiva och negativa

---

²⁴ Ibid..99

²⁵ Ibid.100

²⁶ Cook2000:110

²⁷ Hjärpe1997:267

²⁸ Ibid.269

värdebidrag. Hjärpes korgmetafor är ett viktigt grund för min uppsats då den förtydligar feministernas val av begrepp och definitioner av islam.

Jonas Svensson tar, i sin avhandling *Womens human rights and Islam* (2000), upp olika sociologiska teorier kring kvinnors mänskliga rättigheter. Han hävdar att religion kan behandlas som ett socialt fenomen vilket innebär att en religiös förändring är en aspekt av social förändring.²⁹ Han är påverkad av Peter Berger och Thomas Luckmans *Social construction of reality* (1966). Artikuleringar och förståelser av en religiös tradition skiljer sig åt i olika sociala sammanhang och är relaterade till sociala variabler som klass, status, kön och etnicitet.³⁰ En version av en religiös tradition kan i ett specifikt socialt sammanhang fungera på ett socialt konservativt sätt genom att legitimera en uppsättning befintliga sociala institutioner genom att ge den subjektiva meningar och normer. Samtidigt kan artikuleringar av en religiös tradition i ord eller handling ha en funktion av social kritik, som pekar på en avvikelse mellan ideal och verklighet.

Socialpsykologen Jonathan Potter talar om metodologisk relativism. I min analys av hur kvinnliga feminister tolka och resonerar kring koranen är relativism ett tänkbart perspektiv i förhållande till uttalanden om islam i de texter som ska studeras. Konstruerade versioner av islam kan jämföras med andra versioner, historiskt och i nutid. Detta medför ett skifte i fokus från vad sådana versioner säger, det vill säga deras kognitiva innehåll, till vad de gör.³¹ Ett sådant perspektiv är användbart när det gäller uttalanden om "rätt" islam i samtida islam. Medan ett sådant uttalande kan verka beskrivande (till exempel "Kvinnor ska bära slöja") är dess främsta funktion inte att ge information om observerbara fakta utan att fastställa en norm för vad muslimer borde tro på och agera i enlighet med. Processen att bygga versioner av islam innebär ett medvetet eller omedvetet urval från olika källor. Det här valet handlar inte bara om vad som faktiskt sägs, utan också vad som utelämnas. Valet som görs är inte godtyckligt och kan behöva motiveras. För min analys innebär detta att texter som produceras av muslimska feminister inte behöver studeras i syfte att få information om författarna som individer.

---

²⁹ Svensson2000:14

³⁰ Ibid.15

³¹ Ibid.18

Snarare kan fokus läggas på vad dessa texter gör när det gäller att bygga versioner av islam.

Peter Beyer, religionssociolog, diskuterar konsekvenserna av globaliseringen för religion i sin bok *Religion och globalisering* (1994). En av hans utgångspunkter är begreppet "privatisering". Han menar att på grund av en modern funktionell differentiering i samhället är traditionella religiösa former inte längre relevanta för kollektiva åtgärder i förhållande till samhället som helhet. De kan emellertid fortfarande vara viktiga för sina enskilda medlemmar och undergrupper. Detta står i motsats till begreppet "offentligt inflytande" av religionen, när det gäller att etablera "kollektiv skydd" och göra kollektiva åtgärder legitima.³² Å ena sidan främjar globaliseringen privatiseringen, men å andra sidan ger den också en bördig grund för ett förnyat offentligt inflytande av religion, främst på institutionernas och ledarskapets nivå.³³

5. Tidigare forskning

Jonas Svensson har skrivit en avhandling kring kvinnors mänskliga rättigheter inom islam med titeln *Women's human rights and Islam* (2000). I sin avhandling behandlar han en pågående inom-muslimsk debatt om kvinnors mänskliga rättigheter inom islam. Han har fokus på kvinnliga rättigheter och tolkningar av de islamiska källorna. Svensson undersöker och presenterar hur tre mycket olika offentliga intellektuella personer försöker tolka islam på ett sätt som gör det förenligt med kvinnors mänskliga rättigheter.³⁴ Han kommer fram till att alla tre betonar religiösa frågor på grundval av de tidigare mest grundläggande källorna till islam, främst koranen. Alla tre ger en bredare etisk förståelse för koranen, och de insisterar på det grundläggande budskapet om jämlikhet i islam. Svensson lyfter även fram skillnader mellan dessa. Den berömda marockanska feministen och akademikern Fatima Mernissi ger en omtolkning av islamiska skrifter och historia samt är öppen och syftar till att underlätta för muslimska kvinnor. De andra två författarna är engagerade i tanken på att arbeta för fullt för islamiska samhällen som verkställer islamisk lag.³⁵ Riffat Hassan som är en indiskfödd

---

³² Svensson2000:24

³³ Ibid.25

³⁴ Ibid.11

³⁵ Ibid.117

filosof och forskare i religion, närmar sig tolkningen av koranen genom att insistera på interna sammanhang. Hon försvarar kvinnors jämlikhet i islam genom idén om komplementaritet mellan könen, vilket utgör en väsentlig och biologiskt bestämd skillnad i sociala funktioner mellan män och kvinnor. Därmed redogör hon för de olika rättigheter som tillerkänns män och kvinnor i islam, samtidigt som man hävdar att det finns en princip om jämlikhet.³⁶ Den sudanesiska forskaren i juridiska studier och mänskliga rättigheter, Abdullahi Ahmed an-Naim avvisar alla specifika regler och juridiska begränsningar som riktar sig till kvinnan i frågor som ledarskap, skilsmässa, äktenskap och han hävdar att i moderna tider är det total jämlikhet som bör råda.³⁷

Nafiseh Ghafournia har doktorsexamen i socialpolitik och genusstudier vid universitetet i Sydney. Hon har skrivit en studie som berör muslimsk feminism. I sin studie, ”Towards a New Interpretation of Quran 4:34”(2017), undersöker hon två olika tolkningsområden, patriarkaliska och egalitära. Trots att det finns många olika tolkningar av just vers 4:34, fokuserar studien på de verk som de mest kända forskare och teologer har skrivit. Hennes kritiska analys av olika sätt att tolka denna vers visar att motsägelser och komplexiteten relaterade till versen inte är inneboende i själva koranen, utan är rotade i muslimska forskares avsiktliga eller oavsiktliga försummelse och missbruk av texten.³⁸

Hadia Mubarak är biträdande professor i religionsvetenskap. Hon är specialiserad på modern och klassisk korantolkning, muslimsk feminism och könsreform i den moderna muslimska världen. I sin artikel, ”Breaking the interpretive monopoly”(2004), undersöker hon den historiska utvecklingen av vissa misogynna begrepp som blev inbäddade i islamisk akademisk diskurs som ett resultat av de klassiska korantolkarnas kommentarer till denna vers, vilka utan tvekan påverkades av det patriarkala paradigmet i den medeltida perioden då de producerades. För det andra använder studien de klassiska korantolkarnas egen påstådda metodik för att ompröva betydelsen av denna vers på ett sätt som kan förena dess praktiska tillämpning med koranens jämlikhetsideal och islams uppfattning om Guds absoluta rättvisa.³⁹ Mubarak argumenterar för att utan tolkningsprocess, reducerar man koranen till en historisk text som förlorar relevans i den

---

³⁶ Ibid.77

³⁷ Ibid.177

³⁸ Ghafourna2017: 279

³⁹ Mubarak2004:261

situation där den läses och för de människor för vilka den uppenbarades. Vidare hävdar hon att själva koranens tidsmässiga transcendens och universalitet förutsätter att vår kunskap om koranen evigt utvecklas, så alla läsare, oavsett tid och ålder härleder nya och olika meningar från samma text.⁴⁰

6. Bakgrund

Under denna rubrik kommer en kort redogörelse för muslimsk feminism, dess uppkomst, vad det innebär att vara feminist samt hur det går hand i hand med islam som religion.

6.1. Muslimsk feminism

För att förstå vad som menas med muslimsk feminism måste vi först definiera ordet feminism som kommer från femina som betyder kvinna på latin. Nationalencyklopedin beskriver feminism som en social rörelse för jämställdhet.⁴¹ För Dr Ziba Mir Hosseini, som är en iransk antropolog som specialiserat sig på islamisk lag, kön och utveckling, innebär ordet feminism jämlikhet mellan man och kvinna.⁴² Mir Hosseini påpekar emellertid att det inte är något som är till för att dra ner eller undergräva mannens rättigheter utan det är kritik av patriarkala system som finns runtom i världen som förstör relationen mellan människor och socialiserar dessa. Feminism är även en medvetenhet och en rörelse för att göra förändringar. Termen muslimsk feminism började dyka upp och få precision under 1990-talet med en grupp av feminister. Mir Hosseini menar att de muslimska feministerna är för jämlikhet och rättvisa, men källan för dessa kvinnor är deras religion och den heliga skriften. Genom sin kamp vill dessa feminister återkalla den rättvisa och jämlikhet som koranen och profeten tilldelar alla, inklusive kvinnor, enligt dem. De muslimska feministerna ställer nya frågor, bland annat, varför kvinnor inte får tolkningstillträde till heliga texter, varför de inte behandlas jämlikt med mannen i rättssystemen samt varför de inte kan vara en del av utvecklingen som sker i islams namn. Faktum är, enligt Mir Hosseini, att i muslimska länder behandlas kvinnor ofta som en andra klassens medborgare och detta är muslimska feminister kritiska till. För Mir

---

⁴⁰ Mubarak2004:287

⁴¹ NE

⁴² Mir-Hosseini2015

Hosseini är den muslimska feminismen ett kunskapsprojekt eftersom den ger ifrån sig kritisk framtagen kunskap och det som den muslimska feminismen har producerat i detta kunskapsprojekt är könsbegreppet som kritisk visar biologiska skillnader mellan män och kvinnor samt hur dessa skillnader ses av samhället. Dessa skillnader har dessutom blivit grunden för att neka kvinnor jämlikhet i vissa samhällen. Muslimska feminister tycker att det är något som gått fel i tolkningen av religionen eftersom den menar att koranen lägger grunden för rättvisa och jämlikhet.⁴³ I vissa sammanhang hävdar en del att det finns jämlikhet, men då är frågan vad menas med jämlikhet? Betyder jämlikhet att män och kvinnor borde ha samma rättigheter? Enligt Mir Hosseini är svaret nej, muslimsk feminism ber om substantiell jämlikhet och inte formell jämlikhet. Inte jämlikhet i utseende, men i möjligheter och resultat, därför måste lagarna reflektera och säkerställa jämlikhet. Mir Hosseini menar att muslimsk feminism har motståndare. Hon anser att motståndet till muslimsk feminism kan delas upp i tre grupper. Den sekulära feminismen tycker inte att det finns någon rättvisa för kvinnor inom religiösa ramar, religion är ett problem så vi måste bli av med den. Muslimsk feminism håller inte med om det här och är därför anklagad för att inte vara en riktig feminism. Den andra gruppen som också är kritiska mot muslimsk feminism är västerländska feminister. Dessa tror att feminism är ett västerländskt koncept och kan därför inte grundas i exempelvis Mellanöstern. Den tredje gruppen är den politiska sidan, i grund och botten är alla politiska system emot feminism.

Vad hon tycker är speciellt med muslimsk feminism är att den är kritisk till den västerländska moderniteten, kritisk till införandet av den moderniteten i olika delar av världen samtidigt som den är lika kritiska till den patriarkala traditionen i deras egna länder och traditioner. De blundar inte för orättvisa och för dem är rättvisa en riktning som koranen har gett dem. Enligt muslimska feminister har koranen inte definierat vad rättvisa är exakt men har alltid givit oss beskrivningar av ”zulm” (orättvisa). Enligt Mir Hosseini kritiserar patriarkala system och samhällen som begränsar kvinnans rättigheter och deltagande i samhället. De har i avsikt att söka rättvisa och jämlikhet för muslimska kvinnor runtom i världen. Alltså innebär detta att dessa feministers syfte och mål är att skapa tolkningar som gynnar dagens muslimska kvinnor i den globaliserade världen.

---

⁴³ Ibid.

6.2. Att vara muslim och feminist

I en intervju får Asma Barlas besvara frågan huruvida det är möjligt att vara muslim och feminist. Enligt Barlas är frågan problematisk av två skäl. Den ena är att först och främst, motsatt feminism. Barlas menar att frågan i sig sätter feminism och islam i motsats till varandra. Vidare säger hon att det finns de som menar att det inte finns någon plats för jämlikhet i islam. Enligt henne är det dessa människor som förväxlar de muslimska patriarkala tolkningarna av islam med koranen. De patriarkala tolkningarna är bara några tolkningar, men inte de enda då det finns en hel del andra tolkningar som inte nödvändigtvis är patriarkala.⁴⁴ Barlas studerar koranen och dess betydelser och menar att även om vi inte kan komma överens om vad som är den bästa tolkningen av texterna, bör vi kunna hålla med om att vissa tolkningar är fundamentala. Hon diskuterar även i *Believing Women in Islam* att en som läser och tolkar koranen och ger en tolkning som gör mannen överlägsen och kvinnan underordnat, gör en felaktig tolkning eftersom koranen förespråkar jämlikhet. Enligt Barlas är syftet med boken att visa hur och varför kvinnliga tolkningar bör träda fram men också att det inte är nödvändigt att läsa koranen som en antipatriarkalisk text.

För det andra föredrar Barlas begreppet muslimsk feminism istället för islamisk feminism. Hon försöker tydligt skilja religionen islam och de människor som utövar den. Enligt henne har det betydande konsekvenser för att det gör det möjligt för människor att notera att allt som muslimer gör inte alltid är förknippat med islam i den meningen att den inte alltid representerar koranens lärdomar. För Barlas är allt som är muslimskt inte förknippat med koranen men för många är den det. Hon hävdar att för den som inte är insatt i religionen utan ser på den utifrån, kan detta inte bara vara en viktig åtskillnad, utan det kan vara avgörande för hur man ser på islam.⁴⁵

Samma fråga ställs till Dr Ghazala Anwar, Ph.D. från Institutionen för filosofi och religionsvetenskap vid University of Canterbury, Nya Zeeland. Ghazalas forsknings- och undervisningsintressen omfattar islamisk rättspraxis och sufism, kön och sexualitet i islam. Enligt henne kan det för vissa uteslutas att en kvinna ska vara feminist och muslim

---

⁴⁴ Guardi2004:312-313

⁴⁵ Ibid..313

samtidigt, men för de som identifierar sig både som muslimer och som feminister och kombinerar dessa två delar av deras identitet är det framgångsrikt. Hon koncentrerar sig på muslimska kvinnor som hittar sin personliga komfort i islams läror och praxis och som kämpar för fullständig jämlikhet mellan könen. Dessa kvinnor har till uppgift att skapa en ny förståelse för politiska, kulturella och sociala aspekter av det muslimska livet. Enligt Anwar är uppgiften stor och kollektiv och har redan börjat, allt eftersom fler experter uttrycker sin syn på islam och utmanar några av de djupt rotade sexistiska och misogynna tendenserna i traditionen. Anwar menar att det finns ett behov av att ompröva varje aspekt av islam. Detta kan enligt henne göras genom följande punkter:

- Våra uteslutande maskulina referenser till Gud gör inte Gud till en man.
- Koranen är Guds uppenbarelse, men den är inte Gud. Den uppmanar oss att tänka kritiskt och att ställa tillförlitliga frågor. Det spelar ingen roll vad frågorna är och de bekymmer som uppkommer, Gud kan förstå dem och tillfredsställa vår forskning.
- Profeten Muhammed är inte Gud, men han är Guds budbärare och som sådan en människa, vilket innebär att även han kan inte vara felfri. Profetens personlighet och handlingar går inte att finna i varje muslim men hans mod, hans liv dikterat av hans tro och hans övertygelser borde leda varje muslim till bättre förståelse. Kvinnor måste också fortsätta sin kritiska inställning till studiet av de tillgängliga källorna för att få information om profeten Mohammed och islam.
- Sharia är inte Gud och är därför öppen för en fullständig revidering från grunden till dess detaljer. I varje samhälle är lagen och lagens tillämpning i en central aspekt men även lagar är föremål för revision och förändring i och med utvecklingen av ett samhälle. Även för ett muslimskt land, som strävar efter ett samhälle lik samhället på profetens tid, krävs förändringar med hänsyn till kön.⁴⁶

---

⁴⁶ Guardi2004:314

7. Resultatredovisning

Nedan redovisas uppsatsens resultat som framkommit efter genomgång av de muslimska feministernas böcker.

7.1. Koranen förespråkar jämlikhet mellan könen

Århundraden av lag, tradition och islamiskt arv har skapats av läsningar och tolkningar av koranen men alla gjorda helt och hållet av män. De senare åren har muslimska feminister trätt fram med sina tolkningar som bekräftar kvinnans röster och rättigheter i koranen. De muslimska feministerna har länge hävdats att det inte är religionen i sig som begränsar och hindrar kvinnor, utan de patriarkaliska tolkningarna som gjorts av männen. Dessa patriarkaliska tolkningar har hållit tillbaka och förtryckt kvinnorna. Enligt muslimska feminister är lösningen på detta att reformera och göra en omtolkning av den heliga skriften. Uppenbarligen har förhållandena för kvinnor i islams historia inte enbart berott på religiösa faktorer. De har oftast berott på den entydiga tolkning som män har gjort av den heliga texten. Koranen i sig är inte entydig, utan öppen för tolkningar vilket innebär att det som hittills har tolkats inte behöver vara den rätta tolkningen.⁴⁷ De tolkningar som har gjorts har som tidigare nämnts varit patriarkala. Enligt Wadud är ingen tolkning, oavsett tolkare, helt objektiv. Alltså gör varje person som tolkar texten subjektiva val och en del detaljer i deras tolkningar speglar dessa val. Detta leder till att tolkningen inte nödvändigtvis visar syftet med texten.⁴⁸

---

⁴⁷ Guardi2004:302

⁴⁸ Wadud1999:1

Bland många muslimska män är det inte konstigt att höra att kvinnor och män inte är jämlika och att mannen biologiskt och socialt är mer värdefull. Detta är något som Wadud starkt motstrider. Den här typen av fördomar och attityder påverkar inte enbart hur kvinnorna ses i ett samhälle utan påverkar även tolkningar av kvinnans ställning i koranen. I sin bok *Qur'an and Women* argumenterar Amina Wadud mot de fördomar som beskriver kvinnor som svaga, underlägsna, onda, bristande andlighet samt att kvinnor har en intellektuell oförmåga.⁴⁹ Det är dessa fördomar som har hindrat kvinnor och det har hävdats att kvinnor inte kan utföra vissa uppgifter eller yrken i samhället. Männerna har däremot framstått som överlägsna och som ledare med kapacitet att utföra uppgifter som kvinnorna inte skulle kunna. Koranen erkänner den anatomiska skillnaden mellan könen men den erkänner även att varje människa fungerar på ett sätt som återspeglar den distinktion som görs av den kultur som hon tillhör.⁵⁰ Detta innebär att det är den kultur som muslimerna växer upp i och inte koranen i sig som avgör vilka skillnader som ska uppmärksammas mellan könen. Enligt koranen är män och kvinnor två mänskliga arter som ges lika mycket hänsyn till och har samma potential och den uppmuntrar alla troende, män och kvinnor, att handla bra och följa tron och i gengäld är de utlovade en belöning.⁵¹ Det här bevisar att koranen varken särskiljer män och kvinnor i skapelsen eller i belöningen.

Wadud undersöker människans ursprung i sin bok och hävdar att män och kvinnor skapades jämlika och detta baserar hon på Sura 4:1 i koranen om människans skapelse:

MÄNNISKOR! Frukta er Herre som har skapat er av en enda varelse och av denna har skapat dess make och låtit dessa två [föröka sig] och sprida sig [över jorden] i väldiga skaror av män och kvinnor.⁵²

Enligt Wadud visar dessa verser i koranen att alla människor, oavsett kön, är lika inför Gud. På arabiska förekommer en del ord i detta stycke som Wadud närmare undersöker och drar därav denna slutsats. Vidare skriver hon att Gud aldrig planerade att starta skapandet av människan med en man då den börjar med en beskrivning som inte nämner

---

⁴⁹ Ibid.7

⁵⁰ Ibid.8

⁵¹ Ibid.15

⁵² Bernström2006:Sura 4:1

något kön. I koranen nämns Gud vid namnet Allah, ingenstans har Gud någon kön, eftersom termen Allah varken refererar till man eller kvinna.⁵³ I den ersättning som Bernström gör ovan nämns Gud som Herre, vilken automatisk sätter Gud i det manliga könet. Men inom islam nämns Gud enbart vid sina namn och främst Allah och Rabb. Bernström översätter även Rabb med Herre och det är lite diffust eftersom Rabb är ett namn som inte refererar till något kön. Arabiskans Rabbi motsvarar min Gud på svenska. Alltså syftar inte någon utav de namn som finns för Gud inom islam till något kön. Anledningen till att en del människor, bland annat Bernström, väljer att översätta det med Herre är deras egna erfarenheter av religion. Vi människor väljer oftast beskrivningar som ligger närmast oss själva och i svenskan och engelskan är det vanligt att Gud nämns som Herre eller Lord, men i arabiskan förekommer det inte något sådant.

När det kommer till att lyda Gud och bli belönad menar Wadud att kvinnan och mannen har samma rättigheter och skyldigheter. Precis som i Edens lustgård, har människor på jorden samma uppgift. Nämligen valet mellan lydnad och olydnad. Män och kvinnor ska båda lyda Guds ord och inte synda och när de syndar blir de bestraffade på lika villkor. Wadud ser vår existens på jorden som ett test och allt som finns runtomkring oss, det materiella, är bara en del av testet men det är inget som har en speciell betydelse, likt trädet som Adam och Eva inte fick äta ifrån.⁵⁴ Gud har alltså gett varje individ ett individuellt moraliskt ansvar och jämlikhet. Wadud baserar sitt resonemang på berättelser i koranen om Edens lustgård. Hon hänvisar till att båda goda och onda gärningar är refererade till det som kallas för "nafs" i koranen. Nafs kan översättas till själv eller jaget.

Wadud skriver att hennes reflektioner av koranen inspireras av hennes kön och hennes tro. Kvinnor som är osäkra på sin tro och har svårt att tolka koranen är rädda för att göra feltolkningar. För att hindra dessa fel förnekar de helt enkelt sin rättighet att uttala sig om koranen. Wadud anser att kvinnor som väljer att låta bli begränsar sin potential och sitt vetande. På det här viset begränsar de även texten från att uppfylla sin funktion som vägledning för de muslimer. Koranen är, enligt Wadud, Guds uppenbarade ord som ska fungera som en vägledning genom livet för alla muslimer. När muslimska kvinnor låter bli att läsa och tolka koranen begränsar de därmed sina rättigheter som Gud

---

⁵³ Wadud2004:322

⁵⁴ Wadud1999:23

har gett dem. Kvinnliga tolkningar måste komma in för att vi ska kunna bli av med patriarkala manliga tolkningar.⁵⁵

En hel del kvinnliga karaktärer förekommer i koranen. Dessa kvinnor har alla haft en stor betydelse för islams historia. Sättet de beskrivs i koranen visar att de har haft lika stor betydelse som mannen i samhället. Koranen refererar till kvinnor på ett sätt som kräver respekt då de beskrivs som moder, hustru, syster, dotter mm. En del berättelser beskriver händelser men man kan, genom tolkningar, dra moraliska slutsatser från alla dessa berättelser och tillämpa dessa generellt. Enligt Wadud refererar koranen till kvinnor som modeller och vägledning i vissa delar, bland annat i Sura 66:10–12.⁵⁶ Dessa verser identifierar kvinnor som exempel för de som är troende och icketroende. Den visar även att oavsett om du är man eller kvinna kan du bli belönad eller bestraffad beroende på dina handlingar. Wadud undersöker kvinnans roll i koranen både som en individ och som del i samhället och hon drar slutsatsen att koranen mestadels talar om kvinnan i relation till hennes omgivning, alltså som en medlem av det sociala systemet. Däremot är det viktigt att förstå att koranen även fokuserar på kvinnan som individ och då görs detta baserat på relationen till Gud (taqwa). Vare sig det är man eller kvinna, är relationen till Gud (taqwa) det enda som är individuellt för varje människa. Som tidigare nämnts refererar koranen till ordet nafs när den beskriver människans individualitet och att varje individ bär eget ansvar för sina handlingar.⁵⁷

Wadud har ett perspektiv på sitt koncept och det är att det inte finns något inneboende värde placerat på man eller kvinna. I själva verket finns det inget godtyckligt, bestämt och evigt system av hierarki. Koranen definierar inte strikt kvinnans och mannens roller i sådan utsträckning att man endast föreslår en enda möjlighet för varje kön.⁵⁸ Det här är något som hon kommer fram till genom att analysera koranstycken som tidigare har tolkats på ett sätt som har gjort mannen överlägsen kvinnan. Wadud skriver att eftersom kvinnans primära skillnad gentemot mannen är hennes fertilitetsförmåga ses den även som hennes primära funktion. Därför har kvinnans uppgift hittills inneburit att vara en bra hustru och en god moder till sina barn. Enligt Wadud står det ingenstans i koranen att

---

⁵⁵ Wadud2004:322

⁵⁶ Wadud1999:33

⁵⁷ Ibid.34

⁵⁸ Ibid.63

barnafödande är kvinnans främsta uppgift och inte heller att hennes främsta roll är att vara moder.⁵⁹

Även polygami för män är en aspekt inom islam som har bidragit till att islam, av många, ses som kvinnoförnedrande och som något som föredrar män framför kvinnor. När det kommer till polygami skriver Wadud att det tidigare fanns en anledning till polygami. Den främsta anledningen var föräldralöshet.⁶⁰ Alltså fanns det kvinnor som inte hade någon som kunde försörja eller ta hand om dem. De som idag förespråkar polygami diskuterar sällan det som behandling av föräldralösa barn. Det enda som de berör är materiell rättvisa, alltså om en man är ekonomiskt kapabel att ta hand om flera fruar samtidigt. Wadud menar att det är tydligt att koranen talar om rättvisa när polygami omtalas. Med rättvisa menas det inte det ekonomiska eller materiella, även om ekonomiska förutsättningar är viktiga.⁶¹ Det finns även försörjande aspekt i polygami, att män ska ta till sig kvinnor för att de inte har någon försörjare, men även här tillägger Wadud att vi idag kan se att det inte är många kvinnor som är beroende av mannen som deras försörjare. Idag finns det många kvinnor som varken behöver eller vill ha mannen som försörjare. Detta för att även kvinnor arbetar idag och är en stor del av samhället.⁶²

7.2. Koranen som förespråkare för våld mot kvinnor

För många människor är även mannens roll i äktenskapet lite förvirrande inom islam då verser ur koranen kan tyckas ge mannen fler rättigheter och bestämmanderätt över kvinnan. En del människor menar att koranen förespråkar våld mot kvinnor medan de muslimska feministerna avböjer dessa påståenden. Det som har diskuterats genom alla tider och som fortfarande diskuteras mycket är just sura 4:34 där den svenska översättningen lyder:

MÄNNEN SKALL ha ansvar för och omsorg om kvinnorna med [den styrka och] de andra företräden som Gud har gett dem, och i egenskap av

---

⁵⁹ Ibid.64

⁶⁰ Ibid.83

⁶¹ Ibid.

⁶² Ibid.84

[kvinnornas] försörjare. Rättfärdiga kvinnor förrättar ödmjukt sin andakt [inför Gud] och döljer [för andra] det som Gud har dolt. Om ni ser tecken på illvilja hos dem, förmana dem då och varna dem och [om detta inte hjälper] håll er borta från deras nattläger och [som sista utväg] tillrättavisa dem handgripligen. Om de sedan visar sig medgörliga, sök då inte sak med dem. Gud är upphöjd, stor [i försvaret av de svagare].⁶³

Detta stycke har varit kontroversiellt och det har förekommit en hel del diskussioner och tolkningar kring huruvida detta är ett påbud från Gud att bruka våld mot kvinnor. De patriarkala översättningar och tolkningar som hittills har gjorts av dessa verser har gett mannen rättigheter att bestämma över kvinna och om så krävs, även bruka våld. Som Bernström skriver i sin översättning; tillrättavisa dem handgripligen. För många som tolkar dessa ord bokstavligen innebär det att mannen får rätten att ta till våld om kvinnan inte tillfredsställer mannen. Det är just detta som muslimska feminister motsätter sig. Det kan påpekas att Bernströms översättning i sig innebär en tolkning eftersom han översätter t.ex. daraba med ”tillrättavisa handgripligen” istället för med ”slå” och texten i denna meningens båda hakparenteser är hans eget tillägg och finns inte i Korantexten. Enligt de muslimska feministerna är dessa verser absolut inget som ger mannen rättigheter att bestämma över kvinnan eller bruka våld. Dessa feminister baserar sitt motstånd på att vissa delar i koranen inte ska tolkas entydigt och för sig utan i förhållande till resten av koranen. Med detta menar de att man först och främst måste se över vilka ord som använts i dessa verser och sedan sätta dessa ord i sammanhang. Amina Wadud skriver i sin bok att det som är unikt med att läsa en text och kunna förstå och tolka den är läsarens tidigare erfarenheter av läsning. Eftersom erfarenhet ger mer betydelse och färdighet för tolkarens perspektiv och slutsatser. Det innebär att om en läsare med en viss, smalare syn på världen och livet läser och tolkar en text ger denne mindre utrymme för analys och diskussion. Tros att verserna i den arabiska versionen av sura 4:34 innehåller ord som ”qawwamun” (skydd, ansvar) och ”wadribhunna” (och slå dem) väljer Wadud att se på dessa verser med andra ögon. För henne innebär ordet qawwamun att Gud har gett mannen det ekonomiska ansvaret att försörja kvinnan vilket för henne leder till att en man som inte försörjer kvinnan inte längre är en ”qawwam”.⁶⁴

---

⁶³ Bernström2006:Sura 4:34

⁶⁴ Wadud1999:70

Hon lyfter här även ordet ”faddala” som innebär den som har fått mer och med detta hänvisar hon till arvet. Waduds resonemang kring ordet ”faddala” är att eftersom mannen ärver mer än kvinnan ska han därmed försörja sin fru. Inom islam ärver kvinnan hälften av det mannen ärver. Wadud diskuterar huruvida detta kan appliceras på män som inte ärver något eller män som inte har ekonomiska förutsättningar att försörja en kvinna, är han även då en ”qawwam”.⁶⁵

I *The veil and the male elite* (1991) undersöker Fatima Mernissi också sura 4:34 och till skillnad från Amina Wadud som tolkar uttrycket illvilja hos kvinnor som oenighet mellan makar, menar Mernissi att illvilja hos kvinnorna kan tolkas med att dessa kvinnor agerar med dryghet mot männen och att de nekar umgänge vilket tolkas som olydnad enligt islam. Trots detta, menar Mernissi, att profeten vägrade att höja handen över sina fruar när konflikter uppstod. Istället gick han sin väg och lämnade hemmet. Profetens handlingar och liv borde vara tillräcklig för att förstå att män inte ska höja handen över kvinnor, menar Mernissi.⁶⁶ Det som Mernissi baserar sitt uttalande på är emellertid inte koranen, utan hadither vilket kan skapa tvivel då hon själv är kritisk till denna källa och dess validitet samtidigt som hon har det som underlag för sitt resonemang.⁶⁷ Vidare skriver Mernissi att våld mot kvinnor var inkluderat i tidigare arabsamhällena och att när profeten försökte förändra detta uppenbarades verserna ur sura 4:34. Mernissi hänvisar till en händelse som återberättas i haditherna om en kvinna som blir slagen av sin man och rusar till profeten för att söka rättvisa. Profeten ska då agera som en domare och avgöra vem som gjort fel, enligt Mernissi försökte profeten förbereda för sig för att uppfylla kvinnans önskan när verserna uppenbarades och därmed var profeten tvungen att dra sig tillbaka och kallade till sig mannen och sade; jag ville en sak, men Gud ville något annat.⁶⁸ Utifrån Mernissis argumentation kring sura 4:34 visar det sig att hon accepterar verserna i sura 4:34 som att det är Guds vilja trots att profeten inte vill detta. Men hon gör ändå en omtolkning av versen och försöker emellertid utmana detta genom att diskutera mycket kring profetens liv och hur det ska vara som underlag för praktiserande muslimer. Profeten förespråkade icke våld mot kvinnor medan Umar, som var hans rådgivare var för våld då han ansåg att kvinnornas olydnad och illvilja inte kunde lösas på

---

⁶⁵ Ibid.72

⁶⁶ Mernissi1991:156-157

⁶⁷ Ibid.34-37

⁶⁸ Ibid.155

något annat sätt men profeten var emot detta och svarade att det inte fick ske och att många kvinnor är här för att klaga på sina män. Det innebär att våld mot kvinnorna löser inget mellan makarna.⁶⁹ Trots att sura 4:34 kan förespråka mannens rätt över kvinnan utmanar Mernissi dessa verser genom att ställa de mot andra verser för att påvisa att det finns jämlikhet mellan könen i koranen. Enligt Mernissi var det profetens fru Umm Salamas fråga som medförde att män och kvinnor blev jämlika framför Gud. Umm Salama frågade profeten varför koranen inte riktar sig till kvinnor och efter detta förverkligades hennes önskan genom att sura 4 uppenbarades och kvinnan började nämnas i koranen. Guds utrop att både män och kvinnor är troende är ett starkt bevis att Gud talar om könen i termer som ger total jämlikhet.⁷⁰ Likt Wadud, menar även Mernissi att Umm Salamas fråga var ett bevis på att kvinnor även då var kritiska och protesterade mot orättvisa. Hennes fråga är inte resultatet av en makas galenskap, utan resultatet av en kvinnas politiska uppror.⁷¹ Profeten kämpade för jämlikhet då han uppfyllde Umm Salamas önskan att koranen skulle rikta sig till kvinnor också.

Asma Barlas undersöker sura 4:34 och refererar till Wadud i sin bok *Believing Women in Islam* (2002). Barlas hävdar liksom Wadud att verserna inte förespråkar hustrumisshandel. Hon refererar till Wadud och menar att ordet wadrabuhuna som kommer från ordet daraba kan innebära att slå till eller att ge ett exempel men inte i den meningen att man ska misshandla någon fysiskt. Det finns emellertid många olika tolkningar av just det ordet men enligt Barlas behöver inte ordet förespråka fysiskt misshandel. Hennes resonemang baserar hon på att ordet förekommer i många andra delar i koranen och där har de inte betydelsen att slå till fysiskt eller misshandla.⁷² Alltså har ordet en symbolisk betydelse i sura 4:34. Vidare skriver Barlas att koranen använder ordet daraba som hindrande snarare än påbud. Eftersom på den tiden koranen uppenbarades förekom det mycket orättvisa och våld mot kvinnor och männen behövde ingen tillåtelse att slå sina fruar, kan dessa verser inte ha fungerat som en tillåtelse för hustrumisshandel. Tvärtom hade dessa versioner en begränsande funktion. Barlas lyfter även upp Rafi Ullah Shahabs tolkning av ordet och enligt honom kan ordet daraba

---

⁶⁹ Ibid.156

⁷⁰ Ibid.118

⁷¹ Ibid.119

⁷² Barlas2002:188

innebära att förebygga. Med förebygga menar han att mannen kan lämna kvinnan när konflikter uppstår och på så vis lämnas kvinnan ensam hemma.

Det faktum att det finns så många olika tolkningar av denna sura innebär att den är mångtydig vilket, enligt Barlas, borde få oss att tänka om när det gäller versernas betydelse i vår egen förståelse av koranens lärdomar. Vi behöver även vara kritiska till tolkningar som andra gjort när det gäller jämlikhet mellan könen samt mannens privilegier i koranen.⁷³ Även om alla inte är överens i sina tolkningar av sura 4:34 borde man enligt Barlas medge att det inte är acceptabelt att tolka den som tillåtelse för hustrumisshandel. Dels för att det finns andra tolkningar av sura 4:34 och man behöver inte tro på den som förespråkar våld och ojämlikhet men också för att den typen av tolkning motsäger koranens syn jämlikhet samt dess reglementen kring äktenskap och att den ska vara baserad på kärlek och harmoni.⁷⁴

7.3. Översättningar och tolkningar kan påverka budskapet i koranen

I *Believing Women in Islam* (2002) studerar Asma Barlas muslimska kvinnors roller i samhället som är förespråkade av tolkare av koranen. Enligt Barlas är det uppenbart att koranen förespråkar jämlikhet mellan män och kvinnor. Hon ställer två frågor i början i sin bok som hon sedan försöker besvara. Hennes första fråga är huruvida koranen förespråkar ojämlikhet mellan könen och det andra är om koranen tillåter och uppmuntrar till befrielse av kvinnor.⁷⁵ Dessa frågor besvarar hon genom att leda läsaren genom koranen och fokuserar främst på vissa delar i koranen, bland annat familjelagar. Barlas använder i sin bok flera översättningar av koranen och detta skulle man kunna säga att hon gör för att visa på hur kulturella skillnader kan påverka läsning och tolkning av den heliga skriften. De översättningar hon använder visar skillnader i översättningen från arabiskan av specifika verser som Barlas undersöker. Ett exempel är sura 2:228 som handlar om skilsmässa och vilka rättigheter mannen har över kvinnan. När det gäller denna sura menar Barlas att vissa ord skiljer sig i olika översättningar och att översättarna tolkar den på olika sätt.⁷⁶ Eftersom hon undersöker hur de olika översättarna

---

⁷³ Ibid.189

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵Ibid.1

⁷⁶Ibid.196

tolkat den heliga skriften ger hon även detaljerade förklaringar kring arabiska termer som förekommer i koranen. Enligt Barlas är det inte koranen som ska kritiseras, utan tolkningarna av den.⁷⁷

När det kommer till jämlikhet mellan könen menar Barlas att taqwa visar att män och kvinnor bedöms enligt samma standard och döms på lika villkor och här refererar hon till sura 48:5–6 som beskriver hur Gud belönar och straffar muslimska män och kvinnor. Koranen hävdar inte att mannen, varken biologiskt eller socialt är bättre på att utföra taqwa, tillägna sig Gud och praktisera islam vilket innebär att mannen och kvinnan är jämlika inför Gud.⁷⁸ Koranen skapar ingen hierarki där mannen placeras över kvinnan och sätter dem heller inte mot varandra i ett motsatsförhållande. Den visar även att ett hälsosam relationen mellan könen både möjlig och önskvärd.

Eftersom det i dagens samhälle diskuteras mycket kring muslimska kvinnors beslöjande och huruvida det i sig är ett förtryck mot kvinnor är det många muslimska kvinnor som undersöker just frågan kring slöjan. Ordet slöja eller hijab på arabiska, förekommer inte någonstans i koranen som klädesplagg och detta har gjort att många är kritiska till regeln kring slöjan. Det som antyder något om täckandet av kvinnor är det som står i sura 33:59;

Profet! Säg till dina hustrur och dina döttrar - och till [alla] troende kvinnor - att de [utanför hemmet] noga sveper om sig sina ytterplagg; på så sätt blir de lättare igenkända [som anständiga kvinnor] och undgår att bli ofredade. Gud är ständigt förlåtande, barmhärtig.⁷⁹

Barlas har undersökt dessa verser tillsammans med sura 24:30-31 som ber män och kvinnor att sänka blicken när de träffar på varandra och ber kvinnorna att täcka sin skönhet och inte visa mer av sina behag än vad som är nödvändigt. Vidare står det att kvinnan ska fästa slöjan så att den täcker barmen.⁸⁰ Enligt Barlas ger konservativa läsare av dessa verser, mannen rätten att tvinga kvinnan att bära slöja. Det är viktigt att notera att dessa verser är riktade till profeten vilket innebär att det inte ger rättigheten till andra män att tvinga kvinnan att bära slöja. Barlas refererar till sura 2:256 där det framgår

---

⁷⁷ Ibid.34

⁷⁸ Ibid.143

⁷⁹ Bernström2006:Sura:33:59

⁸⁰ Bernström2006:Sura 24:31

tydligt att tvång inte får förekomma i trosfrågor. När det kommer till slöjan har Barlas två koncept på ordet slöja, den ena är slöjan som klädnad och den andra är slöjan som blicken i ögat. Hon förklarar att om både män och kvinnor ska sänka blicken innebär det att slöjan sitter i blicken och inte i klädnaden. Samtidigt skriver hon att om kvinnor och män var segregerade så skulle inte det finnas behov av slöjan och om de var beslöjade skulle inte segregering vara nödvändig. Det innebär att kvinnor hade möjlighet att tillträda offentliga platser om de var täckta. Men när det gäller klädnad har koranen inte restriktioner bara för kvinnan utan även för mannen. Det är inte tillåtet för en man heller att klä sig hursomhelst, vilket innebär att koranen inte utesluter mannen när det gäller klädsel.⁸¹ Vi måste alltså förstå bestämmelserna kring slöjan i koranen som synen på människokroppen som önskvärd.

Som tidigare nämnts har koranen och andra källor tidigare översatts och tolkats av främst män. Muslimska kvinnor har inte haft liknande möjligheter att läsa och ifrågasätta texter. Som individer försökte kvinnor uppnå kunskap och en del fick beröm för detta, som forskare, lärare, poeter eller som politisk kraftfulla fruar men som grupp uteslöts de från det offentliga livet.⁸² De uteslöts från de olika processer av kunskapsbyggande som muslimska riken har genomgått. Lyckligtvis har detta ändrats på senare åren. I *Women's readings of the Qur'an* (2007) skriver Barlas att muslimska kvinnor har börjat studera koranen och även om en del väljer att kalla sig själva för feminister och andra inte, har deras läsningar en hel del gemensamt. Alla de har fokus på och utmanar det manliga privilegiet. Detta gör de genom att erbjuda en hållbar kritik av teologin och tolkningar som har gett upphov till de patriarkaliska avläsningarna. De läser de verser som, av många påstås ge mannen fler rättigheter, förespråkar hustrumisshandel, regler kring polygami samt beslöjande av kvinnor.⁸³ Vidare skriver Barlas att anledningen till att kvinnor tidigare inte ifrågasatt dessa tolkningar inte har varit att de var fattiga eller analfabeter. Även rika och utbildade kvinnor har systematiskt nekats möjligheten att förvärva de kritiska verktygen så att de kunde undersöka rötterna i sin tradition och upptäcka varför och hur de har blivit missgynnade. Barlas nämner i sin bok att misogyni

---

⁸¹ Barlas2002:158

⁸² Barlas2006:257

⁸³ Ibid.258

är en form av zulm (orättvisa) och Gud gör aldrig någon zulm mot någon vilket innebär att koranen som är Guds ord inte heller ska förespråka orättvisa mot någon, oavsett kön.

8. Analys och Diskussion

Hur framställs kvinnan i koranen enligt muslimska feminister och deras tolkningar av den?

Enligt de muslimska feministerna är kvinnan jämlik mannen i koranen. Även om det förekommer vissa funderingar kring en del verser i koranen menar de att koranen i helhet förespråkar jämlikhet. Tidigare tolkningar, som främst gjorts av män, har förespråkade ojämlikhet mellan könen och kvinnan har framställts som underordnad mannen. Men på senare tid, efter att muslimska feminister börjat träda fram, läsa och göra egna tolkningar av den heliga skriften, har detta förändrats. Numera har kvinnan fått mer frihet och kampen för jämlikhet inom islam har börjat. Alla patriarkala tolkningar som tidigare har gjorts har just varit på grund av att kvinnor tidigare inte vågade träda fram och ta del av de möjligheter som, enligt muslimska feminister, koranen har gett de. Kvinnor nämns i koranen upprepade gånger och de nämns som individuella, som mödrar, som fruar, som systrar och som krigare och frihetskämpe. Det innebär att tidigare uppfattningar kring att koranen värderar kvinnor mindre har enligt de muslimska feministerna enbart berott på att män inte har lämnat tolkningsföreträde åt kvinnor. Numera finns det många muslimska kvinnor som aktivt arbetar med att ta fram tolkningar som ska gynna kvinnor i dagens globaliserade samhälle. Dessa kvinnor menar att en del verser i koranen måste tolkas på ett sätt som förespråkar rättvisa och jämlikhet och de patriarkala tolkningar som gjorts innan måste bort.

Hur resonerar muslimska feminister och vad grundar de sina resonemang på?

De muslimska feminister som jag analyserat påpekar alla att det hittills har gjorts väldigt patriarkala tolkningar av koranen vilket har lett till kvinnans möjligheter har tagits bort. De menar att koranen i grund och botten förespråkar rättvisa och jämlikhet mellan könen. Enligt dem är kvinnan värd lika mycket som mannen i koranen och inför Gud. Deras resonemang bygger på verser ur koranen som pekar på att Gud har skapat alla människor lika och belönar och straffar alla människor på lika villkor. Detta, menar de muslimska feministerna, borde vara tillräcklig för att förstå att islam förespråkar jämlikhet mellan könen. Vidare hävdar de att även om en del verser som på senare åren har blivit kontroversiella och påstås förespråka ojämlikhet mellan könen och ge mannen mer möjligheter och bestämmanderätten över kvinnan, måste människor börja tänka kritisk och se hela koranen i sin helhet. De ord som förekommer i koranen är oftast återkommande i flera suror, i olika sammanhang och har olika betydelser vilket innebär att man därför bör som läsare tänka om innan man väljer vilken betydelse ett visst ord har.

8.1. Analys

Vid genomgång och analys av de muslimska feministernas verk framgår det tydligt att dessa feminister undersöker koranen och kritiserar tidigare tolkningar som har gjorts. Det framgår även tydligt att de inte accepterar patriarkala tolkningar som tidigare har gynnat mannen. Även om de håller med om att en del verser i koranen kan misstolkas, vill de att personer som läser och tolkar koranen gör det i förhållande till dess helhet. Man ska, enligt dessa tre muslimska feminister inte tolka allt ordagrant och istället försöka att se i vilka sammanhang de olika begreppen uppkommer och vilka alternativa betydelser de kan ha. Det som är tydligast i deras argument är deras kritik mot de patriarkala tolkningar som gjorts av män i flera århundraden. Man kan se en skillnad i hur dessa feminister har tolkat en del verser ur koranen från tidigare tolkningar. Wadud, Mernissi och Barlas, alla tre är överens om att tidigare patriarkala tolkningar måste ersättas med nya tolkningar som förespråkar den rättvisa och jämlikhet som koranen har gett alla människor oavsett

kön. Av egen erfarenhet anser dessa feminister att fler kvinnor bör träda fram och att all helig text bör omtolkas så att den inkluderar kvinnor. De hävdar att den position som kvinnan tidigare fått i de muslimska samhällen har varit baserad på felaktiga tolkningar som gjorts av män så att det ska gynna dem själva. Även om deras ursprungskälla är koranen refererar de en hel del till haditherna också. Som tidigare nämnt, har även dessa feminister själva varit lite kritiska till den källan. Trots detta, baserar de mycket av sitt resonemang på hur profeten levde i praktiken och då refererar de till haditherna.

Analysen av dessa muslimska feminister visar att enligt de är alla är lika inför Gud, oavsett kön, samt att gamla tolkningar måste ersättas med nya som förespråkar den jämlikheten. Att ord och begrepp som förekommer i koranen ska tolkas i förhållande till koranens budskap i sin helhet. Koranens budskap i helhet, enligt de muslimska feministerna, är att alla är lika inför Gud och alla ska behandlas med kärlek och respekt. Alla tre feminister fokuserar främst på relationen mellan man och kvinna och mannens, enligt dem, påstådda bestämmanderätt över kvinnan. Dessa feminister hävdar att kvinnan är jämlik mannen och att äktenskap mellan de två ska vara baserad på kärlek och respekt vilket innebär att det för inte förekomma hustrumisshandel eller liknande. Detta grundar de i vad profeten förespråkade och hur han behandlade sina fruar.

Enligt Cooks teori om multipel kritik och multimedvetenhet kan vi se att dessa muslimska feminister är kvinnor som kommer från samhällen där de tidigare varit förtryckt, varit nedtystade och även om de personligen inte varit drabbade har de sett hur andra har blivit det. De har nu börjat tala för sig själva och utmanar de system som tidigare förtryckt och uteslutit kvinnor. Dessa kvinnor har börjat dra nytta av globaliseringen och kritiserar det patriarkala systemen som förtrycker kvinnan och ger mannen företräde. Feministernas kritik på de patriarkala tolkningarna har gett upphov till att fler kvinnor våga träda fram och läsa de heliga skrifterna för att själv bedöma sina rättigheter och skyldigheter gentemot människor och samhället. Medvetenhet och kritik är nyckeln till ett välutvecklat samhälle vare sig det rör sig om religion eller något annat men det är extra viktigt att vara medveten om sina rättigheter och skyldigheter samt att våga kritisera och ifrågasätta.

Även Hjärpes teori om ”The Islamic Basket” har gett upphov till förståelse för varför religion i sig är attraktiv och anses vara värdefull för en del människor. Dessa muslimska feminister verkar ha sina tolkningar som funktion i sina liv och dessa tolkningar är

baserade på de urval som de gjort i religionen. Hjärpe talar om en korg vilket man kan plocka från. Enligt hans teori, plockar dessa muslimska feminister i den muslimska korgen det som enligt dem behövs för att reformera islam till mer jämlik mellan könen. Feministerna väljer de termer som är positivt laddade för att beskriva islam. Enligt hans teori kan denna kort även användas om man vill skapa politiska krafter genom att skapa en vi och de tänkande. Enligt detta har de patriarkala tolkningar som gjorts baserats på de termer som gynnar och ger männen mer makt medan de muslimska feministerna plockar de termer som istället gynnar kvinnorna i och gör de mer jämlik mannen.

Även Jonathan Potters teori om relativismen klargör en del i min analys då han hävdar att olika versioner av islam kan jämföras med varandra. Enligt detta kan dessa muslimska feminister hävda att patriarkala tolkningar är konstruerade och därför konstruerar de en egen version av islam. Deras version gynnar emellertid kvinnan mer och kan verka mer som en beskrivning av religionen och inte som påbud eller förbud av något. Men detta innebär att de analyserar noga och gör olika val från olika källor och sätter ihop de till en version som de anser kan fungera bra, inte bara i nutid utan även fortsättningsvis. Dessa muslimska feminister har alltså syftet att ta fram tolkningar som kan ersätta tidigare patriarkala tolkningar. Tolkningar som förespråkar jämlikhet mellan könen och visar en bättre bild av islam.

Luckman och Bergers teori kring sociala konstruktioner av verkligheten visar hur människan konstruerar verkligheten i sociala samspel med samhället. Enligt denna teori och de muslimska feministernas resonemang är det vi människor som skapar regler och normer i verkligheten. Sociala och politiska system påverkar oss individer och vi kan påverka de med våra värderingar och handlingar. Vi har möjlighet att ständigt påverka genom att kommunicera med varandra, tänka rättvist och ge tillträde till alla människor. Anledningen till att många människor inte vågar träda fram och förändra eller ge nya tolkningar av koranen är att det de lever med är deras verklighet och det som de muslimska feministerna försöker förändra är en verklighet som ligger längre bort från de. Detta innebär att det är enklare för en muslim i västvärlden att börja kritisera och tolka koranen medan det är svårare för en kvinna i Mellanöstern. Eftersom verkligheten och miljön där ser annorlunda ut. Det är de vi delar livet med som har en viktig roll för hur vi väljer att se på livet. Om omgivningen för en muslimsk kvinna i exempelvis Afghanistan är patriarkalisk är möjligheterna att förändra mindre för denna kvinna då majoriteten tror

på en annan verklighet. För att ett mönster ska kunna brytas i ett samhälle med patriarkala tolkningar och värderingar behöver myndigheter legitimera vissa handlingsmönster för att de ska kunna användas av kommande generationer. De muslimska feministernas kamp om nya tolkningar och ett mer jämlikt samhälle för muslimska kvinnor leder inte någonvart om den bara orienteras i Europa och Västvärlden, den behöver byggas in i de redan patriarkala systemen som finns i exempelvis Mellanöstern.

Sist men inte minst kan vi se resultatet och konsekvenserna av globaliseringen i hur dessa kvinnor resonerar och tolkar islam. Enligt Peter Beyers teori om modern uppdelning i samhället har religion börjat privatiseras och det har skett genom en historisk process där olika samhällssfärer blivit alltmer frikopplade från varandra. Detta leder till att vi kan se att traditionell religiositet inte längre har någon betydelse. De muslimska feministerna är ett tydligt exempel på att offentligheten har ett stort inflytande på religionen. Det är på senare åren som religion har privatiseras vilket har lett till att de traditionella åsikterna har börjat ifrågasättas. Dessa feminister kritiserar de traditionella tolkningar för att behovet av reformering av religionen har börjat öka då fler ifrågasätter de patriarkala tolkningar som tidigare gjorts. Av den anledningen är det globaliseringen som gett ett lyft för kritik, som i sin tur blir besvarad med tolkningar från de muslimska feministernas sida. Det är trots allt, de sekulära samhällena som kritiserar patriarkala system hårdast, och dessa finner vi inte inom de områden där traditionell religiositet förekommer. Att det bor många muslimer runtom i världen idag, har chanserna till att ifrågasätta och kritisera religionen ökat då alltfler människor upptäcker nya möjligheter och får fler rättigheter i de nya samhällena de flyttar till.

8.2. Slutdiskussion

Uppsatsen kommer fram till att enligt de muslimska feministerna är kvinnan framställd som jämlik mannen i koranen. Hon har samma rättigheter och skyldigheter. Inför Gud har mannen och kvinnan samma värde och de straffas och belönas på lika villkor. Det som skiljer sig i olika tolkningar har inte med vad koranen förespråkar utan vad läsaren har för värderingar och i vilket syfte koranen tolkas. Enligt de muslimska feministerna

har tidigare tolkningar gjorts av män och för män. Därför har det funnits och finns än idag patriarkala system som trycker ner kvinnor. Deras resonemang bygger på verser ur koranen som förespråkar jämlikhet samt berättelser om profetens liv (hadither). Det är intressant att se hur dessa muslimska feminister kan tolka något som tidigare har haft andra tolkningar. Då tidigare tolkningar har gjorts av män har de självklart varit till mannens fördel medan dessa kvinnorna idag gör en mer jämlik tolkning av den heliga skriften. Om en helig skrift som koranen är tolkningsbar innebär det i sig att det inte finns rätt eller fel i några tolkningar vilket kan leda till att även de patriarkaliska tolkningarna väger lika mycket som vilken annan tolkning som helst. Heliga skrifter har alltid tolkats och även inom islam har tolkningarna inte alltid varit överens med varandra. Trots detta är det intressant att ställa frågan om religion i sig är något som man kan anpassa? Eftersom religion alltid har setts som en begränsning av saker och ting i livet är det svårt att kunna se att det går att kombinera religion med frihet och jämlikhet. Men om möjlighet ska ges för patriarkala tolkningar kan den lika väl ges för friare tolkningar gjorda av feminister. Vidare forskning kan göras på detta område då området är brett och fler personer med andra tolkningar kan analyseras. Även undersökningar av jämförande karaktär kan göras mellan hur de patriarkala och de feministiska tolkningarna skiljer sig. Det som framkommer i min uppsats kan användas i framtid på flera sätt. Exempelvis kan resultatet i uppsatsen ligga till grund för en kvantitativ undersökning av hur muslimer i Sverige ser på de olika tolkningar som förekommer kring kvinnofrågan. Även komparationer skulle kunna göras mellan uppsatsens resultat och undersökningar av feministiska tolkningar i andra religioner.

Källor

- Adis, Duderija. (2015). "Toward a Scriptural Hermeneutics of Islamic Feminism". i *Journal of Feminist Studies in Religion* 31:2, s. 45-64.
- Barlas, Asma. (2006). Women's readings of the Qur'an. I J. McAuliffe (red.), *The Cambridge Companion to the Qur'an* (Cambridge Companions to Religion, pp. 255-272). Cambridge: Cambridge University Press
- Barlas, Asma. (2002). *Believing Women in Islam: Unreading Patriarchal Interpretations of the Quran*. Austin: University Of Texas Press
- Bernström, Knut. (2006). *Koranens Budskap. Med kommentarer och noter*. Proprius förlag.
- Cook, Miriam (2000). "Multiple Critique: Islamic Feminist Rhetorical Strategies". *Nepantia: Views from South* 1:1. Duke University Press.
- Ghafournia, Nafiseh. (2017). "Towards a New Interpretation of Quran 4:34", *Hawwa* 15, s.279-292
- Guardi, Jolanda. (2004). "Women reading the Qur'an: Religious discourse and Islam". *Hawwa* 2:3, s.301-315
- Hjärpe, Jan. (1997). "What will be chosen from the Islamic basket?", *European Review* 5 (3), juli, sid 267-274.
- Mernissi, Fatima. (1991). *The Veil and The Male Elite: A feminist Interpretation of Women's rights in Islam*. New York: Addison-Wesley.
- Mir-Hoseini, Ziba. (2015). What is Islamic feminism. Research Center for Islamic Legislation and Ethics. Intervju 17 juni 2015 Hämtad 10 december från:

<https://www.cilecenter.org/en/videos/dr-ziba-mir-hosseini-what-is-islamic-feminism/>

Mubarak, Hadia (2004). "Breaking the Interpretative Monopoly: A Re-examination of Verse 4:34", *Hawwa* 2:3, s. 261-289

Nationalencyklopedin. Hämtad 10 december 2018 från:

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/feminism>

Svensson, Jonas. (2000). *Women's Human Rights and Islam: Three Attempts at Accommodation*. Almqvist & Wiksell International

Wadud, Amina. (1999). *Qur'an and Woman; Re-Reading the Sacred Text from a Woman's Perspective*. New York, New York: Oxford University Press

Wadud, Amina. (2004). "Qur'an, gender and interpretive possibilities". *Hawwa* 2, s. 316-336

Wadud, Amina. (2006). *Inside the gender Jihad; Womens reform in Islam*. London: Oneworld